

Změna a dění / Dění a změna

Když mluvíme o změně, máme na mysli buď to, že něco, co tu bylo, tu už není, nebo že tu je něco, co tu dosud nebylo, a případně obojí zároveň. Pokud tu chybí něco, co tu ještě před chvílí bylo (a pokud se to stane před našima očima, takže nemáme důvod se domnívat, že to někdo přendal někam jinam), můžeme mít za to, že to zaniklo. Pokud naopak přibylo něco, co tu ještě nebylo (opět před našima očima), můžeme mít za to, že to vzniklo. A protože se před našima očima všechna ustavičně nějak mění, můžeme mít za to, že ustavičně něco vzniká, ale také zaniká. Ovšem my všichni jsme od nejtítlejšího dětství přesvědčováni, že by bylo naší velkou chybou, kdybychom dali na to, co se nám jeví resp. co se nám zdá. Proti takovému zdání tu jsou jakési obecná pravidla, jak tomu, co se nám jeví či zdá, nikdy tak docela nevěřit, ale vykládat si to více nebo méně jinak. Zejména se stalo jakýmsi nepsaným pravidlem pochybovat o tom, že se ve světě kolem nás může objevit něco nového, že vůbec může něco nového vzniknout nikoli tak, že se to jako nové pouze jeví, ale tak, že to skutečně čímśi novým je, tj. že to tu vskutku nikdy předtím nebylo a že to tedy je naprostou novinkou, které se něco z toho starého nanejvýš může v něčem podobat, ale nikdy ne zcela až do identity. Taková pochybnost může jít někdy až tak daleko, že vede k přesvědčení, že „nihil novum sub sole“, nebo k přesvědčení, že se stále všechno opakuje a že tedy i to všechno, co třeba velmi přesvědčivě vypadá na to, že to je cosi naprosto nového, tu už mnohokrát bylo, a že to tady opět zase mnohokrát bude. A tak se před námi otvírá několik velmi naléhavých problémů. Odkud se vůbec bere to, že se věci (mnoho věcí) před našima očima mění, že tedy dochází ke změnám, když se všechno pouze opakuje, takže vcelku se vůbec nic nemění? Proč vlastně to vypadá, jako že se to mění? Jak lze chápat proměnlivost „všeho“, což znamená mnohost, když je všechno dohromady jen jediným „jediným“, stále se cyklicky vracejícím do vyjetých kolejí? Což tomu není tak, že předpokladem mnohosti jsou jakási „jedna“, jakési jednotky či jednoty, které je možno až potom počítat?

(Písek, 081224-1.)